

ФАКТОРИ ЗНИЖЕННЯ СОБІВАРТОСТІ ЯЛОВИЧИНИ В ГОСПОДАРСТВАХ ЖИТОМИРСЬКОГО РЕГІОНУ

Визначено резерви зниження собівартості яловичини за рахунок зменшення затрат праці, витрат кормів та підвищення середньодобових приростів ВРХ в господарствах Житомирського регіону.

В останні роки однією з основних причин зменшення виробництва яловичини є його збитковість, яка в свою чергу залежить від цін реалізації і собівартості виробництва. При певній кількості виробників яловичини в приватному і суспільному секторах і сучасній кон'юктурі даного ринку (низька платоспроможність населення і відповідний, попит), окремо один виробник не може впливати на ціну реалізації. Не здатний в сучасних умовах підтримати здавальну ціну на яловичину і бюджет. Тому єдиним виходом для економічної стабілізації галузі є істотне здешевлення виробництва яловичини за рахунок використання внутрішніх резервів господарств. Основними з них є підвищення, продуктивності худоби на основі повноцінної годівлі та найнижчих затратах праці. Наявність таких резервів та можливість їх використання розглянуто в табл. 1 на прикладі сільськогосподарських підприємств 7 районів Житомирської області. Це райони, що зазнали радіоактивного забруднення в результаті аварії на ЧАЕС. Для виявлення резервів використано спосіб порівняння фактичних даних з даними 1986 року. Останній вибрано з наступних причин: по-перше, ефективність сільськогосподарського виробництва у даному регіоні в першій половині 80-х років досягла свого найвищого рівня і, по-друге, це пов'язано з аварією на ЧАЕС в 1986 р.

Дані таблиці свідчать, що при досягненні рівня затрат праці, витрат кормів та середньодобових приростів 1986 року, при всіх інших незмінних факторах, собівартість 1 ц приросту ВРХ становила б 252,42 грн.,

або в 2,4 разів нижче фактичного рівня 1999 р. Затрати праці на 1 ц приросту ВРХ в 1999 р. в порівнянні з 1986 роком зросли в 2,8 раза, кількість витрачених кормів - в 1,5 раза, середньодобові прирости 1 голови знизилась в 1,5 разів, а резерв зниження собівартості 1 ц приросту за рахунок зменшення затрат найнижчий - 77,96 грн. Причиною цього є питома вага кожного фактора в собівартості 1 ц приросту, яка залежить від кількості витрат та вартості одиниці. Так, при витратах 19,97 ц к.од. на 1 ц приросту і вартості 1 ц к. од. 15,9 грн. в 1999 р., корми займали в структурі собівартості 55,2%, оплата праці - 20,9%. Незначна частка останньої пояснюється низьким рівнем оплати праці.

Таблиця 1

Резерви зниження собівартості виробництва яловичини

№ п/п	Показники	1986 р. ¹	1999 р.
1.	Собівартість 1 ц приросту тварин на вирощуванні і відгодівлі м'ясного і молочного напрямків, грн.		575,22
2.	Прямі затрати праці на 1 ц приросту, люд.-год.	57,8	164,6
3.	Оплата 1 люд.-год. працівників, зайнятих на відгодівлі ВРХ, грн.		0,73
4.	Резерв зниження собівартості 1 ц приросту ВРХ за рахунок зменшення затрат праці, грн.		77,96
5.	Витрати кормів на 1 ц приросту, ц к.од.	13,17	19,97
6.	Вартість 1 ц к.од., грн.		15,9
7.	Резерв зниження собівартості 1 ц приросту ВРХ за рахунок зменшення витрат кормів, грн.		108,12
8.	Скоригована собівартість 1 ц приросту ВРХ з врахуванням вищеназаних резервів, грн.		389,48
9.	Середньодобовий приріст 1 гол. ВРХ, г	304,2	197,4
10.	Середньорічне поголів'я тварин на вирощуванні і відгодівлі м'ясного і молочного напрямків, гол		68806
11.	Одержано приросту всього, ц		49584
12.	Додатково можливий приріст за рахунок досягнення середньодобового приросту рівня 1986 р., ц		26822
13.	Всього, ц		76406
14.	Повна собівартість фактично одержаного приросту на основі скоригованої собівартості 1 ц, тис;грн. (11x8)		19312
15.	Резерв зниження собівартості 1 ц приросту ВРХ за рахунок підвищення середньодобових приростів, грн. (8-(14/13))		136,72
16.	Загальна величина резерву, грн.		322,80
17.	Собівартість 1 ц приросту з врахуванням всіх резервів, грн.		252,42
18.	У % до фактичної		43,9

¹ - Вказано показники, які використовуються для розрахунків

Важливим резервом зниження собівартості виробництва яловичини на Поліссі є розведення худоби м'ясного напрямку продуктивності. Відповідно існують обласна та державна програми, проте фінансуються вони не в повному обсязі і часто навіть ці кошти використовуються не за призначенням. Доказом можливості розвитку м'ясного скотарства в даному регіоні є питома вага сінокосів і пасовищ у площі сільськогосподарських угідь - в 1999 році 32,4%, у той же час по області відповідно - 21,0%. Крім того, ця галузь менш трудомістка, що досить актуально для регіону. Так, в 1999 р. середньорічна кількість працівників, зайнятих в с.-г. виробництві, становила 36,1% від рівня 1986 року, по області відповідно - 50,5%. В середньому на одного працівника в 1999 році припадало 15,37 га сільськогосподарських угідь, по області - 11,76 га.

За рекомендаціями науковців при розвитку м'ясного скотарства в даному регіоні слід заготовляти по 65 ц к.од. на корову з шлейфом, або по 22,3 ц к. од. на середньорічну голову молодняка при затратах 10,8 ц к. од. на 1 ц приросту живої маси і можна мати 875 г середньодобового приросту (в т.ч. бугайців — 1125 г, теличок — 770 г), досягати маси бугайця у 18-місячному віці — 650 кг, телички — 450 кг [1 с 12].

Розрахувавши за методикою, що наведена в таблиці 1, резерв зниження собівартості 1 ц приросту тварин на вирощуванні і відгодівлі м'ясного напрямку, на основі вищеназаних показників та інших незмінних визначили, що він становить 459,98 грн. Тобто, при рекомендованих витратах кормів 10,8 ц к. од. на 1 ц приросту і середньодобовому прирості однієї голови 600 г та всіх інших факторах рівня 1999 року собівартість 1 ц приросту становила б 59,92 грн., що в 5 разів нижче від фактичного рівня. Звичайно це ідеальний варіант для даного регіону і при сучасному стані ветеринарного обслуговування, технології утримання та годівлі, низької оплати праці, що негативно впливає на матеріальну зацікавленість працівників

та ефективність виробництва, його досягти практично неможливо. Падіж великої рогатої худоби в 1999 році по регіону становив 3992 гол., або 3,9% проти 3,2% по області. Це те ж один із резервів.

Дана ситуація вимагає пошуку шляхів збільшення виробництва яловичини, підвищення ефективності ведення галузі, оптимальної реструктуризації колективних сільськогосподарських підприємств, конкурентного існування всіх видів сільськогосподарських підприємств, в т.ч. і приватного сектора, та формування досконалого ринку яловичини.

На нашу думку, основними з них є:

- реструктуризація колективних сільськогосподарських підприємств і створення на їх основі таких сільськогосподарських підприємств, в яких мали б місце високий рівень трудової дисципліни та мотивація праці як для робітників, так і для керівництва. Для підприємств, в яких у структурі товарної продукції значне місце займає тваринництво, при переході на приватну власність краще зберегти їх цілісність з метою використання виробничих потужностей галузі. Не слід розраховувати а особисті підсобні господарства по забезпеченню населення м'ясом. Обмеживши до мінімуму споживання ресурсів і перейшовши до ручного способу виконання практично всіх технологічних операцій ці господарства здатні саморозширюватись лише до того рівня, поки не вичерпається їх ресурс — праця членів сімей;
- зниження собівартості виробництва яловичини на основі дотримання організаційно-технологічних вимог;
- запровадження системи пільгових позик для відтворення стада, придбання основних засобів, санітарно-ветеринарних препаратів тощо;
- раціональна організація кормової бази на основі отримання якісних і дешевих кормів, повноцінної годівлі ними худоби протягом року та створення страхових запасів на випадок неврожаю;
- встановлення науково обґрунтованих еквівалентних відносин між сільським господарством і промисловістю;
- створення умов на початковому етапі для впровадження досягнень науково-технічного прогресу і росту ефективності виробництва. В подальшій роботі цю вимогу постійно буде ставити сам ринок;
- просування єдиного економічного простору в межах держави, вихід на ринки ближнього та дальнього зарубіжжя. Орієнтація на найбільш ефективні канали збуту на основі аналізу маркетингової інформації внутрішнього і зовнішніх ринків, активізація участі в біржовій торгівлі, і обмеження посередництва в комерційній діяльності.

Виконання вищеназваних вимог є на нашу думку досить терміновим. Адже залежно від ринку яловичини в даному регіоні визначається стратегія швидкого виходу з кризи, відродження агропромислового Виробництва і всієї економіки в цілому.

Література:

1. Микитюк В.М., Ковальчук О.Д. Резерви підвищення ефективності виробництва екологічно чистої яловичини за рахунок раціональної годівлі тварин // Вісник ДААУ.—1998.—№2.—С.91-94.
2. Дудяк Р., Ковальчук О. Регіональні особливості ринку яловичини // Вісник Львівського державного аграрного університету (економіка АПК).—1999.—№ 6.- С.285-288.